

Az utóbbi időben egyre nagyobb figyelem irányul az épített örökség történelemmel telített ékszereire

Ha Erdély, akkor kastélyok

A Maros és Küküllő-menti kastélyok tekintetében a megye vezetésének kulcsszerepe van a marketingben és a népszerűsítésben – véli Balácsi-Pál Ágnes, a PONT csoport igazgatója, aki az egyre sikeresebb Kastély Erdélyben programról, Károly herceg vakációjáról és a román kormány hozzáállásáról is beszélt a Vásárhelyi Hírlapnak.

– Miért gondolták a marosvásárhelyi Farkas András jelenlegi projektmenedzserrel együtt, hogy jó ötlet egy civil szervezet, egyfajta mozgalmat építeni az erdélyi kastélyok témában?

– Az igaz, hogy a PONT csoport valóban civil társulás, de nem kizárólag a Kastély Erdélyben programmal foglalkozik, mi több, ez tevékenységünk mintegy negyedét teszi ki. A gyökerek 2001-re vezethetők vissza, de hivatalosan 2009-ben jött létre az fiatal szakértői társulás, amelynek fő célja a konceptuális társadalmi innováció. Helyi és regionális fejlesztéssel foglalkozunk, amelyben az ifjúság kiemelt szerepet tölt be, és amelyben a nem formális oktatás, az információs társadalom, információs technológia, az ágazatközi együttműködés, a fenntartható fejlesztés mind szerves szerepkört töltenek be. Kozozvart, Erdélyt tekintjük bázisállomásnak, de tevékenységünknek több országos kiterjedése van, partnerseink révén teljes Európával együttműködünk. Mindezeket figyelembe véve született meg a Kastély Erdélyben program ötlete is. Nem programban gondolkodtunk már a kezdetekben sem, hanem csak kisebb kezdeményezésekben. A WebKastély vetélkedő egy korai kezdeményezés volt, amelynek révén sikerült helyi közösségeket megmozgatnunk, hogy egy verseny idejére „örökbe” fogadják a településükön levő kastélyt, kúriát. Az motívált abban, hogy már létrejöttünk évében nekifogjunk a kastélyok kérdésével foglalkozni, hogy nagyon sok múlt- és nem jövőorientált tematizálást láttunk a kastélyokkal kapcsolatban a közvéleményben. Ezt a folyamatot kívántuk megfordítani, és úgy gondoljuk, sikerült is elérnünk.

– Mi a tapasztalatuk, mi jut eszébe egy átlagembernek az erdélyi kastélyokról, milyen sztereotípiák övezik a kérdést, s ezekhez képest más-e a valóság?

– Úgy tapasztaljuk, hogy a kastély szó továbbra is figyelemfelkeltő. Erdélyben, Romániában, Európában egyaránt. De a helyi közösségekben is. Erdéklődés kíséri a sorsukat, és elismerés övezi azokat a helyzeteket, amikor egyes épületek visszakerülnek a gazdasági, társadalmi körforgásba. Sokszor a nosztalgia is jelen van.

Ugyanakkor sok embert szomorúsággal tölt el a bizonytalan helyzet. És számtalanszor felmerül a kérdés, mit lehet tenni velük. Hál'istennek egyre többször megoldásokról is szó esik. Privát és pályázati beruházások valósulnak meg vagy előkészített formába kerülnek, egyre több a pozitív példa is. Valami megváltozott az elmúlt években. Emellett lehet, hogy a kastély csak egy szó, viszont az épületek és területek, amelyeket ez a szó képvisel, kulcselemei kulturális örökségünknek, és ezt nemzetiségtől függetlenül mindenki így gondolja. Valószínű, hogy a kastélyok képviselik Erdély legszámottevőbb épített kulturális örökségét (a várak és kúriák mellett), viszont az jelen pillanatban is tény, hogy a benünket rejlő lehetőséget nem használjuk ki kellő mértékben. Az erdélyi kastélyok a turizmus és a kultúra révén történő helyi és regionális fejlődés, a kis- és középvállalkozások fejlesztésének eszközei lehetnek olyan típusú beavatkozásokkal, tevékenységekkel, amelyek során sikerül kihasználni mind magukat az épületeket, mind a hozzájuk tartozó területeket.

– Mennyit segítenek az ügynek Károly herceg erdélyi vakációi?

– A gyakorlatban nem sokat. Egyelőre, teszem hozzá. Minden valószínűség szerint mikro-közösségi szinten már hasznos, például a brit turisták száma a háromszéki-erdővidéki térségben jelentősen megnövekedett. Az is biztos, hogyha most nem is érezhető markáns hatás, egy kedvező folyamat első hírnöke lehet a herceg. Azzal is szoktunk viccelődni csapatunk berkeiben, hogy Johnny Depp színészt kellene ide csábítani, vagy Snoop Dogg rappert meggyőzni, hogy a tavalyi – Bogota helyett Marosbogatot bejelölő – Twitter becsekkolását megismételje, de ezúttal mondjuk egy kastélyt jelöljön be. A viccet félretéve, azt komolyan gondoljuk, hogy úgynevezett dobozon kívüli gondolkodással lehet beindítani egy olyanfajta turizmust, amely hagyományos népszerűsítéssel nem működne. Az olasztelevízió Daniel-kastély példája erre. A kastélyok látogatása, megszállás a kastélyban, az itt töltött idő a magas fizetőképességű turisztikai kereslet számára is egyértelmű célpont lehet. Az emberek keresik az eredeti, érintetlen környezetet, a kikapcsolódást. Erdély ezt tudja biztosítani az épített és természeti öröksége révén.

Balácsi-Pál Ágnes a kastélytulajdonosokról: a sokszínűséget együttműködéssé alakíthatjuk

– Alkalma volt megismerni a kastélyok tulajdonosait. Kik ők, milyen háttérrel rendelkező emberek? Múltba révedő nosztalgizások, idealisták vagy éppenséggel dörzsölt üzletemberek?

– Úgy gondolom, elsősorban emberek. Emberi viszonyok kialakítását céloztuk eredetileg, ezt a módszert alkalmazzuk jelenleg is. Annnyit mondhatok el, hogy ahogyan minden kastély helyzete sajátos, minden tulajdonos, illetve működtető is a maga egyedi egyéniséggel rendelkezik. Talán ez az egyik legizgalmasabb, ahogyan ezt a sokszínűséget együttműködéssé alakíthatjuk. Nagyon sok a közös nevező, és nagy a nyitottság az együttműködésre. Ugyanakkor örvendünk annak, hogy sikerült tudatosítsuk azt is, hogy amennyiben koalícióba, hálózatba szerveződünk, sokkal több eredményt tudunk elérni. Tény, az eredmények megszületése sokszor igen sok időt vesz igénybe, azonban apró lépésekkel, tudatos tervezéssel, sok-sok együttműködéssel és még több türelemmel és nyitottsággal ezeket el fogjuk érni. A tulajdonosokkal és működtetőkkel, szakértőkkel közösen és egy igen széles támogató közösség segítségével.

– Jómagam is jelen voltam az árkos kastély-konferencián, ahol felszólalt a román kulturális államtitkár is. Milyen a viszony, milyenek a tapasztalatok a bukaresti hatalommal? Hogyan viszonyulnak a kérdéshez, érkezik-e támogatás részükről?

– Onnan érdemes kezdenünk, hogy az elmúlt huszonhat hónap tevékenységeit egy stratégiai projekt tette lehetővé.

A Kastély Erdélyben – stratégia és fejlesztési modellek projektet az izlandi, liechtensteini és norvég alap támogatja, Románia kulturális minisztériumának projektmenedzsment osztályán keresztül, a Kulturális és Természeti Örökségek Megőrzése és Felélesztése Program keretében. Tehát a támogatók mellett közvetlenül egy román kormányzati intézménnyel működünk együtt. A projekt összértéke meghaladta az ötszáz ezer lejt. Úgy gondoljuk, ez már önmagában is azt jelenti, hogy román állami szervekkel is együtt lehet működni a kérdésben. Ter-

„A kastély csak egy szó, viszont az épületek és területek, amelyeket ez a szó képvisel, kulcselemei kulturális örökségünknek.”

mésztesen sok más területen még mindig gondok vannak. Például még mindig igen nehéz a kategóriás kastélyok számára pályázati forrásokat szerezni (ugyanaz a B típusú kastélyok, kúriák esetében sokat javult az előző években). Ugyanakkor nagyon sok a megoldatlan, jogi eljárás alatt álló ügy. Ezekben az esetekben jelenleg jóformán semmit nem lehet még tenni.

– Maros megye hogy áll a kastélyok tekintetében?

– Mindenekelőtt úgy, hogy igen sok hasonló épület van területén. A Maros-mentére, a Küküllő-mentére ez egyaránt érvényes. Úgy gondoljuk, a me-

gyei vezetőségnek kulcsszerepe van, főleg a marketing és népszerűsítés tekintetében. Fel is vettük a kapcsolatot az intézménnyel, reméljük, hamarosan konkrét együttműködés irányába léphetünk, és közösen érhetjük el, hogy minél több hasonló épületet közös erőfeszítéssel visszahozzunk a térség figyelmének a középpontjába is. Ha az olvasó megnézi a kastelyerdelyben.ro weboldal térképét, szabad szemmel is láthatja, hogy Maros megye adatbázisunkban a harmadik megye, ami az általunk dokumentált kastélyok számát illeti. Természetesen sok épület nem sikerült még dokumentálnunk, de úgy gondoljuk, Maros megyére mindenképpen kiemelt figyelmet kell fordítanunk nekünk is a közeljövőben.

– Mit gondol, úgy húsz év múlva milyen sorsuk lesz az erdélyi kastélyoknak?

– Soktényező kérdés. Annnyit ki merek jelenteni, hogy jobb, mint jelenleg. A mi erőfeszítéseink révén, de egyébként is egyre nagyobb figyelem irányul majd ezekre az épületekre, de egyre nagyobb lesz azoknak a turisztikai és egyéb típusú bevételeknek a mérete is, amelyek a kastélyok fenntartására és adott esetben restaurálására, fejlesztésére fordíthatók. Elég csak az elmúlt huszonhat hónapra visszatekintetünk. Nem gondoltuk volna, hogy maga a Kastély Erdélyben program ennyi idő alatt ennyit fog fejlődni, hogy a stratégia mellett online boltot, koalíciót, akcióterveket dolgozunk ki, és támogató közösségünket huszonötezer ember fölé növeljük. Sok tényező organikusan fejlődik, és ez a legjobb! Ezért vagyunk optimisták.